Į LAISVĘ

Nr. 24 — Kaina 20 kap.

LEIDŽIA LIETUVIŲ AKTYVISTŲ FRONTAS

1941. VII. 21 — Pirmadienis

Už Stalino linijos apsupta bolševikų kariuomenė beviltiškai mėgina prasilaužti

Besarabijos fronte daugelyje vietų pereitas Dniestras. Prasiveržta į šiaurę nuo Ladogos ežero

FIURERIO VYRIAUSIOJI BŪSTINĖ. VII. 19. ELTA. Vyriausioji kariuomenės vadovybė praneša: Vokiečių rumunų kariuomenės Besarabijoje daugelyje vietų perėjo per Dniestrą. Kaip jau specialiu pranešimu pranešta, prasilaužimas pro stipriai įtvirtintą Stalino liniją į šiaurę nuo Pripetės pelkių prie Smolensko dar padidintas. Atkakliai priešo ginamas Smolenskas jau liepos 16 d. buvo paimtas. Suomių kariuomenės junginiai atkakliose kovose palaužė priešo pasipriešinimą ir pasiekė Ladogos ežero šiaurinį krantą.

FIURERIO VYRIAUSIOJI BŪSTINĖ. VII. 20. ELTA. Vyriausioji kariuomenės vadovybė praneša: Iš Besarabijos žygiuojančios vokiečių rumunų karo pajėgos, pralaužę priešo pasipriešinimą rytiniame Dniestro krante, ėmėsi jį persekioti. Smolensko srityje karo veiksmai planingai vyksta toliau. Suomių fronte pasiekti nauji laimėjimai. Daugelyje Rytų fronto vietų

užgniaužti apsuptos sovietų kariuomenės mėginimai prasilaužti. Čia priešas vėl turėjo sunkių kruvinų nuostolių.

Kovoje prieš Didžiąją Britaniją mūsų kovos lėktuvai paskutiniąją naktį bombardavo karinius įrengimus vidurinėje ir rytinėje Anglijoje. Priešui mėginant dieną pulti okupuotąją sritį Kanalo pakraštyje ir Norvegijos pakraščius, mūsų naikintuvai ir zenitinė artilerija numušė septynis britų lėktuvus, laivyno artilerija — du lėktuvus, vienas sargybinis laivas — vieną britų lėktuvą.

Britų kovos lėktuvai praėjusią naktį kai kuriose šiaurės vakarų Vokietijos vietose, visų pirma, Hannoverio mieste, numetė sprogstamųjų ir padegamųjų bombų. Nei ūkinių, nei karinių nuostolių nepadaryta. Naktiniai naikintuvai numušė vieną puolančiųjų britų lėktuvų.

BERLYNAS. E. Liepos 18 d. vokiečių kovos lėktuvai bombardavo Petrapilio — Maskvos geležinkelio ruožą, kuris bombų buvo keliose vietose pertrauktas. Buvo padegta keletas prekinių vagonų ir didelis kiekis vagonų cisternų. Srityje į rytus nuo Smolensko vokiečių kovos lėktuvai liepos 18 d., drąsiai, iš nedidelės aukštumos puldami, sunaikino 5 transporto traukinius ir 8 už geležinkelio pylimo pasislėpusius šarvuočius. Vėl keliose vietose buvo nutrauktas geležinkelio ruožas Novograd - Volynsk - Korosten. Tame ruože ir keliose geležinkelio stotyse buvo nuversta nuo bėgių ir padegta 17 traukinių.

SĖKMINGOS KAUTYNĖS BALTIJOS JŪROJE

BERLYNAS. E. Liepos 18 dieną per įvykusias Baltijos jūroje sėkmingas kautynes vokiečių kovos lėktuvai sunaikino du sovietų prekybos laivus, bendro 5.000 registruotų brutto tonų talpumo.

BERLYNAS. E. Liepos 18 d. vokiečių kovos lėktuvai puolė Rygos įlankoje sovietų laivus naikintojus, kurie, darydami staigius posūkius, mėgino išvengti vokiečių bombų. Bombomis buvo sunkiai sužaloti 8 sovietų naikintojai.

Stalinas paskirtas gynybos komisaru

Timošenka — jo pavaduotoju

STOCKHOLMAS. VII. 20. ELTA. Maskvos radijo pranešimu, Stalinas paskirtas gynybos liaudies komisaru ir Timošenko — jo pavaduotoju.

HELSINKIS. E. Per Maskvos radiją liaudies komisaras Niterevas pareiškė, kad būtinai reikia imtis visų apsaugos nuo epidemijų paplitimo priemonių. Jis patarė kiekvienam sovietų piliečiui dažniau, negu iki šiol, eiti į viešąsias pirtis, plauti rankas ir prausti veidą. Ir priešlėktuvinės slėptuvės, — pareiškė jis, — turėtų būti švarios. Ypatingą švarą jis patarė palaikyti išvietėse. Liaudies komisaras, kreipdamasis į visus, pareiškė, kad bet kurios rūšies parazitai ir taip pat žiurkės yra plintančių ligų nešėjai ir platintojai.

Bolševikai griebiasi absurdiškų priemonių

Iš moterų ir vaikų sudaryti batalionai siunčiami į mirtį

BERLYNAS. E. Beviltiškai mėgindami atlaikyti nuolatinį vokiečių slinkimą pirmyn Petrapilio kryptimi, bolševikai ėmėsi absurdiškų priemonių. Į vokiečių nelaisvę pateko keli tūkstančiai bolševikų moterų, vaikų ir vyrų, kurie, sudarydami moterų batalijonus, komjaunuolių kuopas ir sunkiųjų darbų kalinių junginius, turėjo kovoti, būdami nepakankamai apginkluoti. Netoli Peipuso ežero vokiečių karo pajėgos sumušė vieną didesnį sovietų vienetą, kuris visai neseniai buvo sudarytas. Iš išlikusių gyvų ten paimtų į nelaisvę bolševikų patirta, kad bolševikų kariniams vienetams papildyti buvo ko skubiausiai sutrauktos gausios Petrapilio fabrikų apsaugos organizacijos dalys.

Japonija jaučia didelį pavojų iš Amerikos

Dėl to jinai skubinasi imtis stiprių priemonių

Tokio, VII. 19. ELTA. Jungtinėms Valstybėms stiprinant ir paverčiant karinėmis bazėmis Ramiajame vandenyne Midvėjo, Johnstono ir Palmyros salas, laikraštis „Japan Times and Advertiser" straipsnyje „Roosevelto volas" rašo, kad

dėl JAV veiklos Ramiajame vandenyne japonų imperijai gresia didelis pavojus.

Šis pavojus reikalaująs, kad Japonija imtųsi tuoj atitinkamų priemonių jai pačiai apsisaugoti, ir kol dar ne per vėlu, šitoms JAV priemonėms tinkamai pasitikti. Toliau laikraštis mini gausias Jungtinių Valstybių bazes, kurios buvo įrengtos Ramiajame vandenyne ir Tolimuosiuose Rytuose, ir daro išvadą, jog į tai reikią žiūrėti ne kitaip, kaip į Jungtinių Valstybių mėginimą išplėsti savo viešpatavimą tiems keliams, kurie veda iš Japonijos ir į Japoniją. Pasak laikraščio,

Jungtinės Valstybės savo veržimusi į vakarus žymiai pastūmėjo savo sienas vandenyje ir ore į Tolimuosius Rytus.

Tai negalį būti laikoma apsisaugojimo sistema, nes Jungtinės Valstybės neturinčios čia jokių gyvybinių interesų. Tai turį būti vertinama kaip didelės JAV ofensyvinės priemonės. Japonija visiškai pagrįstai jaučiasi paliesta. Sujungiant JAV bazes Ramiajame vandenyne ir Tolimuosiuose Rytuose su bazėmis Australijoje,

Japonija būsianti visiškai apsupta. Tai sudarą pavojų Japonijos laisvei ir saugumui.

Tokia padėtis reikalaujanti greito sprendimo. Japonijai laikas jau atėjęs imtis stiprių priemonių, kol tas apsupimas nepasidarė perdaug pavojingas.

Padėtis Rytų ir kituose frontuose

Vien tik per šį mėnesį buvo numušti 422 britų lėktuvai

BERLYNAS. VII-20. ELTA. Padėtis rytų fronte, kaip vokiečių telegramų agentūrai iš karinių sluoksnių rašoma, vaizduojama

išsisukinėjančio priešo persekiojimu visuose šio fronto ruožuose.

Į rytus nuo Stalino linijos jau anksčiau praneštose žiniose pažymėtose vietose apsupti sovietų kariuomenės daliniai vis dar tebebando prasimušti, nors turi labai didelių nuostolių. Tačiau vokiečių kariuomenės daliniams pasisekė

šiuos bandymus atmušti ir sunaikinti tuos sovietų dalinius, kurie buvo siunčiami apsuptiesiems padėti.

Vokiečių lėktuvai šiuose vokiečių kariuomenės veiksmuose padeda puldami besitraukiančius sovietų kariuomenės dalinius, jų transportus ir susisiekimo įrengimus. Didelių nuostolių turi ir sovietų lėktuvai ir jų aerodromai. Paskutinėmis dienomis ir Suomijos fronte turima didelių laimėjimų.

Nuo birželio mėnesio pradžios britų lėktuvai stipresniais junginiais bandė pulti okupuotos Prancūzijos dalį, Belgiją, Olandiją, o taip pat ir La Manche krantus. Šiuos junginius lydėję dideli lėktuvų naikintuvų būriai. Paskutinėmis dienomis britų lėktuvai beveik kasnakt puola Vokietijos sritis. Nuo pat Vokietijos smūgio prieš sovietų suplanuotą puolimą britų puolimai sustiprėjo tikslu atitraukti daugiau Vokietijos oro jėgų į rytų frontą ir tuo būdu padėti savo draugams bolševikams. Tačiau vokiečių gynimasis buvo toks stiprus, kad vien tik per pastarąsias 10 dienų per šiuos nesėkmingus puolimus britai neteko 116 lėktuvų. Iš viso vokiečių lėktuvai, zenitinė ir jūrų artilerija per paskutinį mėnesį iki šios dienos

numušė 422 britų lėktuvus.

Didžiausių nuostolių britai turėjo birželio 18 d. netekę 21 lėktuvo. birželio 26 d. — 26 ir liepos 11 d. — 28 lėktuvų. Šie skaičiai pakankamai aiškiai rodo, kad tariamasai britų „atpalaidavimo" puolimas vokiečių budrumo ir stiprių gynimosi jėgų dėka britams be didelių nuostolių daugiau nieko nedavė.

BERLYNAS. E. Apie karinę padėtį iš kompetentingų sluoksnių DNB praneša: šios dienos pranešimas apie vokiečių rumunų kariuomenės perėjimą per Dniestrą į Podoliją ir suomių kariuomenės prasilaužimas per sovietų frontą į šiaurę nuo Ladogos ežero

rodo sustiprintą sąjungininkų spaudimą abiejuose didžiulio sovietų fronto sparnuose.

Čia minėtų žygių padariniai netolimoje ateityje pasireikš ir bendrame fronto veikime. Pradžioje šios savaitės praneštą žinią apie Stalino linijos pralaužimą sekė kita žinia apie didžiausio sovietų vakarų srities Smolensko miesto paėmimą.

Smolensko miesto paėmimas ir buvo rezultatas tojo prasilaužimo.

Sovietai tuo būdu šioje vakarų srityje neteko seniausio ir, gal būt, svarbiausio miesto ir geležinkelių ir kelių mazgo. Vokiečių kariuomenė, Smolensko miestą paėmus, atsidūrė daugiau kaip per 600 kilometrų nuo interesų sienos prie Lietuvos Brastos. Smolensko miestas karo istorijoje yra žinomas tuo, kad Napoleonas 1812 m. rugpiūčio mėnesyje čia sumušė dvi sujungtas caro armijas.

Ketvirtosios karo prieš sovietus savaitės rezultatai šiandien yra tokie: 1) drąsiu puolimu Stalino linija svarbiausiose vietose yra pralaužta ir tas pralaužimas yra išplėstas. Svarbiausias Besarabijos miestas Kišinevas vokiečių ir rumunų kariuomenės yra paimtas ir išlaisvintas iš bolševikų. 3) Suomijos kariuomenė, maršalo Mannerheimo vadovaujama, sėkmingai žygiuoja pirmyn abipus Ladogos ežero. 4) Dabar apie 100 kilometrų į rytus nuo Stalino linijos esančiose vietose vykstančios kovos eina prie savo lemiamo galo.

Vokiečių kariuomenės pranešimas iš liepos 17 d. nurodo į tai, kad sovietai dabar į kovą meta paskutinius savo rezervus. Net moterų ir komjaunimo batalionai mesti į frontą. Sunkią sovietų padėtį rodo ir tas, kad į rytus nuo Peipuso ežero kovose dalyvauja ir Leningrado dirbtuvių apsaugos būriai. Sovietai dar tvirtina, kad negali būti kalbos apie jų paskutinių rezervų naudojimą.

Vokiečių kariuomenės dalinių konstatavimai įrodo sovietų melą.

Tuo metu, kai rytų fronte vyksta didžiulės lemiančios kovos, ir kituose frontuose, pirmiausiai Viduržemio jūros rytinėje dalyje, kovos vyksta toliau. Per paskutines 20 dienų nuo liepos 1 d. Aleksandriją buvo pulta tris kartus, Haifą vieną kartą ir britų atramos punktai Kipro saloje taip pat vieną kartą. Be to, per paskutines 10 dienų Suezo kanalas ir jo apylinkės buvo pultos du kartus, Ismailia ir Port Saidas po vieną kartą. Puolimai buvo sėkmingi. Be to, kartu su italų lėktuvais vokiečių lėktuvai puolė priešo frontą šiaurės Afrikoje, ypatingai frontą prie Tobruko. Italai, iš savo pusės, nuo liepos 1 d. puolė Haifą vieną kartą, britų aerodromus Kipro saloje penkis kartus ir Maltą keturis kartus. Italų lėktuvai kasdien veikia šiaurės Afrikos fronte. Tuo būdu britų atramos punktai ir frontai Viduržemio jūros rytuose yra nuolat ašies valstybių lėktuvų kontroliuojami ir silpninami.

Europos karų ir revoliucijų kaltininkai yra žydai

PARYŽIUS. E. Suvesdamas 25 metų žydų ir komunistų Europoje padarytų nelaimių balansą, žydų klausimui tirti institutas Prancūzijoje pateikia tokių faktų: Pasaulinį 1914—1918 metų karą sukurstė žydai Rotšildai per Poncare, Clemenceau ir Lloyd George. Rusijos revoliucija kilo dėl žydų Trockio, Litvinovo ir Abramovičiaus. Vokietijos 1918 m. revoliuciją pradėjo Rosa Liuksemburg ir Kurt Eisneris. Austrijos 1919 m. revoliucijos priežastis buvo žydai Otto Baueris ir Dr. Breitneris. Vengrijos 1919 m. revoliuciją sukurstė žydai Bela Kunas, Peter Gruenbaumas ir Weinsteinas. Ispanijos 1936 m. revoliucijoje pažymėtini žydai Neumannas, Rosenbergas ir Alverez del Vayo. Prancūzijoje 1936 m. įtakingiausieji politikos vadai buvo žydai Leonas Blumas, Mochas ir Jean Zay. 1939 metų karo pradžią nulėmė žydai Mandelis ir Jean Zay — Prancūzijoje, Hore Belisha ir Sir John Simonas — Anglijoje ir Morgenthau — Jungtinėse Valstybėse. Institutas baigia savo išvedžiojimus, kad

žydų ir komunistų machinacijos Europoje sukėlė du karus ir penkias revoliucijas, atnešė Europai netvarką, nelaimes ir griuvėsius ir atsiėjo milijonus žmonių gyvybių.

SMOLENSKAS DAR TEBESMILKSTA DŪMUOSE

BERLYNAS. E. Smolenskas turi visas tipingas bolševikų sugriauto miesto žymes. Vis dar tebesmilksta dūmai iš sugriautų namų, kuriuos padegė, visiškai neatsižvelgdami į civilinių gyventojų reikalus, bėgantieji sovietų kareiviai. Iš kalėjimo sklinda puvimo kvapas: čia darbavosi žudikiški GPU budeliai, iki vokiečių laimėjimas sustabdė jų darbą. Iš kalėjimo nešami laidoti šimtai bolševikų žiauriai nukankintų aukų. Gatvėmis, pro sugriautus bolševikų šarvuočius ir artilerijos pabūklus, begalinėmis virtinėmis eina į koncentracijos stovyklas paimti į nelaisvę sovietų kareiviai. Civiliniai gyventojai, kuriuos GPU teroras buvo privertęs slapstytis namuose, vėl išdrįsta pasirodyti gatvėse. Visur kryžkelėse jau pritvirtintos vokiečių kalba lentelės, rodančios kelią be paliovos žygiuojančioms į rytus vokiečių kariuomenės voroms.

BOLIVIJOJ ĮVESTAS APSIAUSTIES STOVIS

BUENOS AIRES. VII. 20. ELTA. Kaip iš La Pazo pranešama, šeštadienį 20 valandą Bolivijos vyriausybė įvedė apsiausties stovį.

Latvija neteko dešimties procentų savo tautos

Visus šiuos žmones bolševikai išžudė arba nežinia kur išvežė

STOCKHOLMAS. VII-20. ELTA. „Stockholms Tidningen" įsidėjo savo specialaus korespondento iš Rygos pranešimą apie padėtį Latvijoje tokia antrašte: „Latvių tauta turėjo būti deportuota". Laikraščio korespondentas į Rygą atvyko jau vokiečiams bolševikus išvijus iš Latvijos ir čia vietoje susipažino su tomis bolševikinėmis baisenybėmis, kurias teko latvių tautai pergyventi per paskutinius metus. Korespondentas tvirtina, kad, jo surinktomis žiniomis, per minėtą laikotarpį

latviai neteko dešimties savo tautos procentų, t. y., 200.000 gyventojų.

Daugumas jų, nepaisant, ar tai buo maži kūdikiai ar žilo amžiaus seneliai, buvo išgabenti į tolimas rusų stepes ar į Sibiro arktikos sritis. Niekas šiandien nežino, kiek jų savo paskyrimo vietą yra pasiekę gyvi. Težinoma tik tiek, kad vienas sausakimšai latvių prikimštas traukinys, turėjęs vykti į Rytus, buvo vokiečių kariuomenės perimtas.

Nė vieno iš į šį traukinį sugrūstų latvių jau gyvo neberado, — visi buvo sušaudyti.

Pačioje Rygoje konstatuota dar baisesnių dalykų. Švedų korespondentas toliau praneša, kad jame rasta tikslus smulkus bolševikų planas latvių tautai išnaikinti. Korespondentas sako, kad reikėtų vienų metų laiko sudaryti vaizdą to, ką per vienus metus bolševizmas yra latvių tautai padaręs. Jisai pats yra matęs deportavimo įsakymus, iš kurių galima matyti, kad

bolševikai turėjo tikslo visą latvių tautą iš Latvijos išvežti į beribes sovietų stepes.

Savo planus bolševikai bandė dar įgyvendinti įvairiomis pridengtomis formomis. Taip, pavyzdžiui, jie viliojo jaunimą nuo 14 iki 16 metų įvairiais aukštų uždarbių pažadais vykti į Rusijos gilumą arba siuntė neva mokytis rusų geležinkeliuose ir šiaip kitose įmonėse. Vieną dieną tokio amžiaus jaunimas buvo surinktas vienoje vietoje ir iš čia dingo. Maži darbininkų vaikai, kurie balandžio mėnesį buvo surinkti į vaikų ir komjaunuolių stovyklas, prie tėvų jau niekad negrįžo. Į Rygą atvykę vokiečių kariuomenės daliniai vienoje geležinkelio prekių stotyje rado keturis uždarytus vagonus. Kai juos atidarė,

rado pilnus vaikų lavonų.

Šį baisųjį vaizdą matė ir pats korespondentas. Jam teko tuos lavonus matyti lavoninėje, kur buvo nustatoma šių mažųjų kankinių asmenybė. Net moterys, pardavinėjusios rinkoje prekes, o taip pat didesnių Rygos prekybos namų personalas buvo iš Rygos išvežta. Tuo būdu dingo be žinios šimtai mažų pardavėjų ir tarnautojų. Ypatingą dėmesį bolševikai kreipė į šukuotojas. Daugelis jų buvo gavę įsakymą atvykti į milicijos biurus ir tos iš jų, kurios atvyko, namo daugiau nebegrįžo. Apie Rygą yra nesuskaitomas masinių kapų skaičius; tie kapai yra nebylūs liudininkai kaltinamojo akto prieš komunizmą. Prieš buvusią latvių kariuomenę, kaip sako švedų laikraščio korespondentas,

bolševikai ėmėsi priemonių be atodairos. Jos vadovybė visa išžudyta.

Jau birželio 15 dieną visi buvusios latvių kariuomenės karininkai buvo suimti ir sušaudyti. Tik prie Vainodės 300 karininkų buvo vielomis surištos rankos ir jie čia keturias dienas buvo kankinami.

Daug jų buvo palaidota gyvų.

Birželio 24 dieną bolševikai Rygoje pradėjo masinius areštus. Birželio 27 dieną jie padegė Rygos senojo miesto dalį. Kai išgąsčio apimti gyventojai pradėjo bėgti, į juos pasipylė gatvėse pastatytų kulkosvaidžių ugnis. Net jau išvykę iš miesto bolševikai pradėjo Rygą apšaudyti patrankomis. Tai buvo paskutinis bolševikų aktas Rygai.

Vidaus reikalų komisariatas sujungiamas su GPU

Naujam komisariatui vadovaus Berija

STOCKHOLMAS. VII. 21. ELTA. Vietos spauda praneša, kad Maskvos radijas paskelbė Sovietų Sąjungos vyriausiosios tarybos prezidiumo priimtą įstatymą, kuriuo vidaus reikalų komisariatas jungiamas su saugumo komisariatu (GPU). Šių priemonių reikėjo imtis ryšium su karo stovio įvedimu šalyje. Įstatymas veiksiąs ir paskirose respublikose ir autonominėse srityse. Naujo komisariato vadu paskirtas Berija, jo pavaduotoju — Merkulovas. Berija kartu pasilieka neseniai sudaryto valstybės gynimo komiteto nariu.

MADRIDAS. E. Jaenoje suimtas „viršilos Dimitrovo" vardu žinomas raudonųjų ispanų gaujų vadas, kuris yra nužudęs tris falangistus, o taip pat nusikaltęs daugelio bažnyčių apiplėšimu bei padegimu ir užpuolęs vieną policijos būstinę.

SOVIETŲ ARMIJOS POLIT. KOMISARAI BUS TRAKTUOJAMI KAIP KARO BELAISVIAI

BERLYNAS. ELTA. Reicho sostinės politiniuose sluoksniuose į atitinkamus spaudos atstovų paklausimus buvo pareikšta, kad sovietų armijos politiniai komisarai bus traktuojami, kaip ir šiaip karo belaisviai. Be to, šiuo reikalu buvo dar sužinota, kad iš vokiečių pusės rūpinamasi, kad paimti į nelaisvę politiniai komisarai nebeturėtų daugiau galimumo varyti savo bolševikinę propagandą. Juos tenka, taip buvo pabrėžta toliau, jau vien todėl laikyti skyrium nuo tikrųjų sovietų karių masės, kad šiaip, kaip tat jau keliais atvejais įvyko, jie gali būti savo žmonių nužudyti.

Smarkiai paaštrėjo Čiangkaišeko ir kinų komunistų santykiai

Komunistai daugely vietų puolė vyriausybės kariuomenę ir užgrobė valdžią

ŠANCHAJUS. VII-21. ELTA. DNB pranešimu, kinų spauda praneša, apie paaštrėjusius priešingumus tarp Cangkaišeko ir kinų komunistų. Cangkaišeko kariuomenės vadovybės pranešime kalbama apie XVIII komunistų armijos susidūrimą su vyriausybės kariuomene pietų Šansio provincijoje, Kiangu ir Šantungo provincijose.

Tarp Hopejo ir Šantungo komunistai puolė vyriausybės kariuomenę, traukiančią prieš japonus.

Toliau komunistai buvo užpuolę Chsučau miesto valdybą, čia užmušė vieną aukštesnį valdininką ir pagrobė 70 tarnautojų, kulkosvaidžius ir apie 200 šautuvų.

Daugelyje vietų komunistai pagrobė vietos valdžią.

Cungkingo karinė taryba pareikalavo komunistinės kariuomenės vadą generolą Chuteną liautis užpuldinėjus ir savo kariuomenės dalis atitraukti į savo pirmykštes vietas. Į šį reikalavimą atsakymo kol kas negauta.

NEW YORKAS. E. Pagal prekybos ministerijos paskelbtą apžvalgą, lėktuvų tiekimas užsieniams per gegužės mėnesį buvo žymiai sumažėjęs, palyginus su balandžio mėnesiu. Taip pat ir lėktuvų motorų, motorų dalių ir priklausinių eksportas per tą patį laiką žymiai sumažėjo.

Nauji pakeitimai britų kabinete

AMSTERDAMAS. VII. 21, ELTA. Apie pakeitimus britų kabinete laikraštis praneša dar šių smulkmenų: naujasis informacijų ministeris Brendan Brakenas ilgus metus buvo Churchillio parlamentinis sekretorius. Brakenas yra jau ketvirtasis informacijų ministeris. Informacijų ministerija buvo jau įsteigta karui prasidėjus. Duff Cooperis paskirtas Lancasterio hercogystės kancleriu. Jis laikinai vyksiąs į Tolimuosius Rytus ir ten susipažinsiąs su padėtimi. Lordas Hankey, paskirtas naujuoju generaliniu iždininku, ir toliau pasiliksiąs pirmininku kai kurių kabineto komisijų. Naujasis valstybės pasekretorius užsienių reikalų ministerijoje B. K. Lawas yra sūnus buvusio, jau mirusio ministerio pirmininko Bonar Lawo. Lawo įpėdinis krašto apsaugos ministerijos finansų sekretoriate būsiąs Sandys. Sandys yra Churchillio žentas.

Kaip atrodė Stalino linijos įstiprinimai Novogrado Volynsko srityje

Šios tvirtovės turėjo apsaugoti kelią į Kijevą

BERLYNAS. E. Spauda skelbia vieno karinio korespondento pranešimą apie Novogrado Volynsko — stipriausiojo Stalino linijos punkto — paėmimą. Dėl šių prie Rovno Kijevo kelio esančių „šarvuotųjų Rytų vartų" įvyko smarkių kovų, kol pagaliau po kelių dienų ir tie vartai sudužo nuo vokiečių puolimo. Kelią į Kijevą, suprasdami jo svarbą, sovietai buvo aprūpinę ypatingai gerai pastatytomis tvirtovėmis. Tų tvirtovių centrinis punktas buvo Novogradas Volynskas. Sustiprinimus čia sudaro nepaprastai gerai pastatyti betoniniai įtvirtinimai (bunkeriai) ir 1—1½ metro storumo betoninės sienos. Iš tų įtvirtinimų galima šaudyti kryžmine ugnimi, taip kad jie besigindami gali vienas kitą paremti. Kiekvienas įtvirtinimas turi iškirstas šaudymo angas. Visas plotas priešais tvirtovę taip pat buvo sustiprintas. Visur išvestos spygliuotų vielų užtvaros. Tarp užtvarų ir sustiprinimų tęsiasi prieštankiniai grioviai, turėję sulaikyti tankų ir šarvuočių puolimą. Ypatingai svarbiuose punktuose buvo pastatyti kelių aukštų įrengimai. Įtvirtinimų linija prie Novogrado Volynsko yra apie 15 kilometrų ilgumo. Kiekvienas prieš tvirtovę esančio ploto kvadratinis metras buvo pažymėtas ugnies plane ir apskaičiuotas. Be to, įtvirtinimų (bunkerių) tarpe buvo pastatyta lauko artilerija. Dar daugiau, visos tos Novogrado Volynsko sustiprinimo priemonės buvo apvestos upės srove, per kurią visi tiltai, išskyrus vieną lengvą tiltą, buvo susprogdinti.

Prie šitų stiprių šarvuotų įrengimų vokiečių kariai turėjo užtrukti daugelį dienų karštai kovodami. Jie turėjo lietaus pabiurintais keliais patys praeiti ir savo patrankas bei visas savo gurguoles pravežti ir Rytų Europos vasaros kaitroje savo uždavinį atlikti. Tuo tarpu, kai kituose rytų frontuose karo žygis sparčiai stūmėsi pirmyn ir buvo paimama daug belaisvių ir dideli karo medžiagų kiekiai, čia buvo galima stumtis tik kilometras po kilometro. Teko atkakliai kovoti dėl kiekvieno įtvirtinimo.

Šiandien Stalino linija ir šioje vietoje seniai jau yra išsprogdinta.

Įdomus atsitikimas vienoje stotyje į pietus nuo Petrapilio

BERLYNAS. E. Liepos 18 dieną vokiečių kariuomenės daliniai užėmė vieną didesnę geležinkelio stotį į pietus nuo Petrapilio. Kai vokiečių kareiviai stoties patalpose ieškojo išsklaidytų kareivių, suskambėjo vienas telefonas. Vienas rusiškai kalbąs vokiečių karys pakėlė telefono ragelį ir išgirdo pasisakius vieną politinį komisarą, kuris su keturiasdešimties autosunkvežimių transportu ir apie tūkstantį vyrų pastiprinimo iš Petrapilio vyko į frontą. Jis norėjo žinoti, ar toji geležinkelio stotis ir jos apylinkės dar neužimtos vokiečių. Ilgai negalvodamas, vokiečių karys atsakė, kad vokiečiai dar esą bent 50 kilometrų nuo stoties. Maždaug po vienos valandos atvyko visas transportas iš Petrapilio.

Vokiečių kariai leido autosunkvežimiams privažiuoti prie pat stoties. Kai bolševikai iš jų išlipo, jie staiga buvo apsupti vokiečių. Po trumpo susišaudymo daugumas bolševikų pasidavė, o likusieji, kurie mėgino pabėgti, buvo apšaudyti iš vokiečių pėstininkų kulkosvaidžių. Vėliau paaiškėjo, kad šis transportas buvo sudarytas iš paskubomis sutelktų karių, kurių didelė dalis dar nebuvo apmokyta vartoti ginklą.

AMSTERDAMAS. E. Kaip „Finanzial Times" praneša, prekyba tarp Anglijos ir sovietų bus vedama mainų pagrindu. Prekyba daugiausia vyks per Vladivostoko uostą.

HELSINKIS. E. Suomija pripažino Mandžiuką de jure ir užmezgė su juo diplomatinius santykius.

PARYŽIUS. E. Paryžiaus policijos prefektūra praneša, kad žydams uždrausta įeiti į vietas, kur vyksta pardavimas iš varžytynių.

Įdomūs patekusių į nelaisvę sovietų karių parodymai

BERLYNAS. VII-20. ELTA. Šiaurinėje sovietų fronto dalyje tūkstančiai sovietų karių yra perbėgę į vokiečių pusę. Tarp jų, be daugelio kitų karininkų, yra ir kapitonas Novikovas. Jis buvo lektorius Petrapilio karo mokykloje. Per apklausinėjimą jis suteikė įdomių parodymų apie priežastis, dėl kurių tokios gausios bolševikų masės bėga per frontą. „Mes žinome, — pareiškė jis, — kad mes jokioje kovoje neturime teisės pasitraukti.

Per kautynes mes atsiduriame tarp vokiečių kariuomenės dalinių ir politinių komisarų kulkosvaidžių.

Kai mes, komisarų manymu, pasirodome nepatikimais, mus teisia karo teismas, jeigu tuojau iš kulkosvaidžių nesušaudo. Kitaip pasišalinti, negu perbėgus arba patekus į nelaisvę, mes neturime galimybės". Į klausimą, kodėl gi kareiviai nepasipriešina politinių komisarų terorui, jis paaiškino: „Jie kitaip nemoka ir žino, kad net menkiausias mėginimas baudžiamas mirtimi". Sovietų kareiviams yra paaiškinta, kad gyvenimas kituose Europos kraštuose visais atžvilgiais yra blogesnis, negu Sovietų Sąjungoje. Tačiau jis pats iš pasikalbėjimų su draugais arba partijos pareigūnais, kurie yra buvę Vokietijoje, Prancūzijoje arba kituose kraštuose, žino, kad ten daug kas yra geriau, negu pas juos.

Bet eilinis kareivis to nežino, kadangi jis neturis jokių galimybių palyginti net iš laikraščių, knygų ar kelionių.

Jis manąs, kad negali būti geriau, kaip jis gyvena. Panašiai pasisakė ir kapitono žmona, kuri drauge su kitų karininkų žmonomis buvo paimta į nelaisvę ir tuo metu buvo ginkluota ir aprengta sovietų uniforma. Moterims buvo pasakyta, kad joms tai esąs savaime suprantamas dalykas šaudyti į vokiečių karius. Kitaip jos vokiečių būsiančios nužudytos, išniekintos ir nukankintos. Į klausimą, ar ji tam tikėjusi, ji atsakė: „Tas pakartotinai buvo sakoma aukštų karininkų ir aš neturėjau jokio pagrindo abejoti jų tvirtinimais".

Pasėkmingas 29 vokiečių lėktuvų grupės žygis

BERLYNAS. VII. 21. ELTA. Tik dabar sužinota, kad vien tik 29 vokiečių kovos lėktuvų grupė liepos 17 dieną Rytų fronte nutildė devynias sovietų baterijas, o tris patrankas visiškai sunaikino. Be to, buvo sunaikinta 11 tankų ir 150 autosunkvežimių, susprogdinti ir padegti šeši traukiniai, sugriauti trys garvežiai. Tie patys vokiečių lakūnai dar visiškai susprogdino vienos geležinkelio stoties bėgius, vieną tiltą ir du didelius alyvos tankus. Iš daugelio sovietų naikintuvų, kurie mėgino sustabdyti šį naikinamąjį žygį, vienas buvo numuštas, o vokiečių lėktuvai vėl visi ir be nuostolių sugrįžo į savo bazes.

ITALŲ LĖKTUVAI SUBOMBARDAVO ANGLŲ KREISERĮ

ROMA. VII. 21. ELTA. Apie liepos 20 dienos italų ginkluotųjų pajėgų pranešime minėtą sėkmingą italų torpedinių lėktuvų puolimą ties Mars Matruku, nukreiptą į vieną anglų 10.000 tonų kreiserį, vienas italų radio specialus korespondentas praneša dar tokių tikslesnių žinių: šeštadienį popiet du torpediniai lėktuvai, kurie žvalgybos tikslais skrido iš Tobruko pagal Šiaurės Afrikos pajūrį, pastebėjo vieną lengvą ir vieną sunkųjį anglų kreiserį. Per užpuolimą dešimties tūkstančių tonų kreiseris buvo pataikytas vienos torpedos, kuri užpakalinėje kreiserio dalyje sukėlė gaisrą. Kreiseris tuoj sustojo ir jo užpakalinė dalis pasinėrė giliau į vandenį.

VAŠINGTONAS. E. Šiandien keturioms naujoms Jungtinių Valstybių lėktuvų grupėms buvo paskirti vadai. Visi šie vadai yra dalyvavę pasauliniame kare.

Karas praeina pro Zarasus

Atvykęs iš Zarasų vienas pilietis mums papasakojo apie pirmąsias karo dienas Zarasuose.

Kaip visur, ir Zarasuose birželio 22 d. sekmadienio rytą dar niekas netikėjo karu. Tik apie pietus jau visiems pasidarę aišku, kad prasidėjo Vokietijos ir Sovietų Sąjungos karas. Nerimas apėmė tik vietos vyresnybę, žydus ir atkilėlius, kurie buvo vietinės valdžios pareigūnai. Dieną ir vakare jau buvo girdėti, kaip vokiečių lėktuvai bombardavo Daugpilį. Kilo nerimas. Pirmosios pradėjo bėgti bolševikų atvežtosios „Katiušos".

Pirmadienį rytą nesimatė traukiant nei tankų, nei pėstininkų. Daugiausia pro Zarasus į Daugpilį važiavo sunkvežimiai. Buvo plačiai skleidžiami gandai, kad vokiečių kariuomenė ligi Zarasų neprasiverš, nes bolševikai juos sulaikys ir sutriuškins. Nežiūrint tokių įtikinėjimų, pirmadienį jau masinis bėgimas Daugpilio link. Zarasus užtvino civiliniai bėgliai, daugiausia limuzinais, autobusais ir sunkvežimiais. Profsąjungų namuose prie radijo aparato pastebėta raudonoji Lietuvos valdžia.

Antradienio rytą prasidėjo paniškas bėgimas. Apie 12 val. prasidėjo partizanų veikimas. Partizanas Šakalys iš bažnyčios bokšto kulkosvaidžiu ėmė šaudyti į bolševikus, net į tankus, ir nelygioje kovoje garbingai žuvo.

Ypatingu siautėjimu pasižymėjo vietos komunistų vadai ateiviai Majevskis, Koršovas ir Volpertas. Jie šaudė padegamosiomis raketėmis iš bažnyčios bokšto ir šiaip padeginėjo namus. Į mėginančius gesinti — taip pat šaudė.

Birželio 24 dieną drauge su besitraukiančia raudonąja armija pabėgo ir vietos žydai bei limuzinais iš Kauno atbildėję raudonosios valdžios žmonės, Pozdniakovo vadovaujami. Pastarieji užmaskuotomis mašinomis spruko Latvijos link.

Trečiadienis buvo gal pati karščiausia diena. Nuo teroro gynėsi vietos gyventojai ir čia pat jau vokiečiai priartėjo prie miesto ir kovėsi su bolševikais. Vietiniai komunistai visiškai pasiuto. Bet kurį žmogų pamatę, tuoj jį suimdavo ir bet kuo įtartą sušaudydavo vietoje. Tuo būdu mokytoją Chmieliauską nukankino: gyvam į akis privarė vinių. Vietos klebonui išrėžė krūtinėje kryžių ir į galvą ir akis privarė vinių... Sušaudytas buv. komendantas plk. Pašilys, Petriūnas ir kt. Raudonieji ieškojo ir daugiau aukų, bet daugelis gerai išsislapstė miškuose.

Kalinių dalį sugrūdo į rūsį, apipylė benzinu ir padegė. Žmonės matė iškraipytų baisiose kančiose apdegusių lavonų. Dalis kalinių spėjo paspruktí, o likusius tik vokiečiai išlaisvino.

Vokiečių kariuomenė į Zarasus įžengė ketvirtadienio rytą. Gyventojai apimti džiaugsmo vokiečių narsius karius apibėrė gėlėmis. Miestas pasipuošė vėliavomis. Žmonės lindo iš slėptuvių, iš krūmų bei miškų gyventi nauju gyvenimu.

Nors gyvenimas pasikeitė, bet žmones tebejaudina išvežtųjų, kaip sakoma, Sibiran likimas. Iš miesto ir apylinkių buvo išvežta kelios dešimtys sunkvežimių. Jie ilgai užrakinti vagonuose stovėjo Turmonto stotyje ir giminės dar kurį laiką jiems nešiojo maistą.

Karo muziejuje grįžta senoji tvarka

Apeigos sodelyje netrukus bus atgaivintos

Karo Muziejus ir jo sodelis — vietos, daug sakančios kiekvienam, kas tik yra juos matęs. Džiaugsmo ar skausmo dienomis jis skuba ten bendru džiaugsmu pasidžiaugti ar tuo pačiu liūdesiu paliūdėti. Kad ir anomis nepamirštamomis išlaisvinimo dienomis — tautos himnas pirmą kartą po metų pertraukos viešai čia buvo sugiedotas.

Įėjęs į muziejaus vidų, pamatai, kad čia vyksta gyva ruoša. Jai vadovauja tradicinis muziejaus šeimininkas, vėl pakviestas muziejų tvarkyti — gen. Nagius. Jis mielai sutinka painformuoti apie šiuometinius darbus muziejuje.

Pirmasis rūpestis — atgaivinti įprastąsias apeigas muziejaus sodelyje. Apeigos bus pradėtos, kai bus baigti techniški pasirengimai.

Šiuo metu muziejuje atstatoma senoji tvarka. Pvz., Juozapavičiaus ir Lukšio biustai, kurie metus iš dienos šviesos turėjo pasitraukti, dabar vėl grąžinti į savo vietą. Taip pat ir daug kitų eksponatų. Juos visus pavyko išsaugoti. Prieš kai kuriuos paveikslus, pvz., „Vytauto priesaiką", bolševikai varvino seilę, bet vis dėlto neišgabeno. Kaip ir seniau, kiekvienas pulkas gauna savo kampelį. Sodelis taip pat tvarkomas.

Muziejaus orkestras, kuris prie bolševikų buvo nutilęs, dabar vėl pradės darbą, ir kauniečiai muziejaus sodelyje galės vėl gėrėtis malonia muzika. Karo invalidai, kurie, bolševikams valdant, muziejaus personale nebefigūravo, vėl grįžta ir apsivelka tradicinėmis uniformomis. Stengiamasi nors dalį, bent kovos invalidus, aprūpinti pensijomis.

Praėjusiems metams įamžinti numatoma muziejų papildyti šiais dalykais: 1) kariuomenės dalių istorija 1940—1941 m. m., 2) vokiečių žygio per Lietuvą schemomis ir vaizdais ir 3) partizanų veiklos pavaizdavimu.

Vokiečių kariai muziejumi labai domisi. Jiems bus paskirti aiškintojai.

Muziejus lieka švietimo organų žinioje.

Karo dienos Raseiniuose

Raseiniai realiai karą pajuto sekmadienį (VI. 22) anksti rytą: Tauragės, Eržvilko, Jurbarko kryptimi matėsi didžiuliai gaisrai, girdėjos patrankų šūviai, o virš miesto nuolat skraidė lėktuvai, iš kurių tik labai retas kuris bolševikų, visi kiti — vokiečių.

Žmonės visada melsdavo Dievą gelbėti nuo karo. Bet šį kartą maldavo, kad tik karas greičiau prasidėtų, o pajutę karą, miesto ir apylinkės kaimų gyventojai lietuviai visa širdimi džiaugėsi: vienas kitą bučiavo, visų akyse matėsi džiaugsmo ašaros, nes tik kare buvo išsigelbėjimas iš bolševikų ir žydijos baisiųjų vergijos nagų, iš skausmo ir ašarų, iš begalinio skurdo, ligų, nevilties ir kruvinųjų vaizdų, kurie aukščiausio laipsnio pasiekė naktį iš VI. 13 į 14, kai NKVD mėlynkepuriai žiauriausiais būdais ėmė grobti nieku nekaltus ramius gyventojus. Šie agentai pagrobė, sugrūdo į vagonus ir išvežė iš apskrities baisiam likimui apie 1.000 žmonių, iš kurių apie 40 — mokytojai, kiti — ūkininkai, tarnautojai ir darbininkai. Iš Raseinių miesto išvežta buv. policijos vado Sasnausko, šaulių būrio vado Kviklio, šaulio Semaškos, Budrio ir kt. šeimos.

Jau sekmadienio rytą „nenugalimosios" tarpe matėsi didelis nervingumas ir pakrikimas. Ginkluoti daliniai, tarytum kažkokio siaubo apsėsti, bastėsi iš vienos vietos į kitą — ieškojo gynimosi pozicijų, bet... niekaip tų pozicijų surasti negalėjo. Karių šeimose — siaubingas išgąstis ir klyksmas. Jomis niekas nesirūpina. Moterys ir vaikai ieško gauti karinį sunkvežimį, bet jo niekur neranda, o jei ir randa, tai negauna. Tik vakarop keli sunkvežimiai, vieni ant kitų grūsdamiesi, išvežė iš miesto moteris ir vaikus, bet... pavežę nuo miesto apie 20 km, išmetė ir liepė visiems eiti pėstiems. Žinoma, moterys ir vaikai niekur nueiti negalėjo — dauguma vėl grįžo į miestą, kur dabar yra globojami ir maitinami.

Sekmadienio rytą anksti į miestą atvažiavo daug sunkvežimių NKVD mėlynkepurių agentų, kurie, matyti, turėjo čia įvykdyti lietuvių žudynes. Bet laimė — vietos saugumo, valdžios ir kompartijos „didvyriai", išsigandę vokiečių lėktuvų ir patrankų garsų, tik spėję apiplėšti vietos bankus, pabėgo, ir egzekucija nebuvo įvykdyta. Pasitraukdami jie apginklavo patikimuosius komjaunuolius, kurie likę terorizavo gyventojus, naikino turtą ir padeginėjo namus.

Sekmadienį po pietų iš kalėjimo buvo išvežta kelios dešimtys politinių kalinių, apie kurių likimą tikslesnių žinių iki šiol dar neturima. Iš kalėjimo išvežti: mokyt. Jančys, Survila, šaulys Dukauskas, Butkus, Digrys, broliai Keparučiai ir daug kitų.

VI. 23 rytą miestą jau bombardavo vokiečių patrankos, o apie 15 val. vokiečių kariuomenė jau buvo mieste. Bolševikų kariuomenė besitraukdama padeginėjo apylinkės ūkius ir miesto namus. Jie buvo įsitvirtinę Dubysos krantuose, iš kur iki antradienio (VI. 24) popiečio miestą bombardavo padegamomis bombomis. Antradienį po pietų raudonoji kariuomenė iš Dubysos buvo galutinai išstumta, turėdama čia didžiausių nuostolių: tūkstančiai pateko į nelaisvę, liko daugybė lavonų. Laukai pilni aplaužytų ir sveikų didžiulių tankų, artilerijos pabūklų, kuloksvaidžių, šautuvų, sunkvežimių, šaudmenų ir kitokio karinio turto. Bolševikai pasitraukė visiškai išblaškyti. Iš jų atsirado tokių, kurie bėgo palikę visus ginklus, numetę batus ir net viršutinius drabužius. Kokia toj „nenugalimojoj" armijoj viešpatavo tvarka, galima įsivaizduoti iš to, kad, gyventojų pasakojimu, tos armijos kariai tris dienas išgulėjo prie Dubysos fronte ir niekas jiems nepristatė valgyti, o prie karių stovėjo virtuvė, iš jos rūko ir dūmai.

Išvijus bolševikus, tuojau suorganizuoti vietos valdžios vykdomieji organai, kurie stropiai ėmėsi organizuoti įstaigas ir gyventojų aprūpinimą maisto produktais. Maistas duodamas su kortelėmis ir jo pakanka. Jau suorganizuota apskr. valdyba, miesto ir valsčiaus savivaldybė, veikia kooperatyvas, pieninė, paštas ir kitos įstaigos, dirba komitetas politinių kalinių ir nuo karo nukentėjusioms šeimoms šelpti. Naujose sąlygose darbas visur dirbamas su didele energija ir tikruoju entuziazmu.

Bolševikų pragaras Kretingoj

Kretinga visą laiką buvo didžiausia bolševikų pasienio tvirtovė. Joje vyko didžiausias pasienio judėjimas į laisvąją Vokietiją, ir kartu siautė žiauriausias pasienio teroras. Čia buvo pilna tikrų ir netikrų agentų, kurie už tam tikrą atlyginimą sutikdavo vesti per sieną. Daugelis šį darbą dirbo iš pasiaukojimo, tarnaudami savo kraštui ir savo žmonėms, bet didžioji dalis buvo tokių, kurie gaudavo ir antrą atlyginimą ir kiekvieną vedamųjų būrį užvesdavo. Buvusių amerikonų bendrabučio namų rūsy buvo kalėjimas, kur nuolat būdavo apie 300 kalinių, nelaimingai bėgusių ir neišbėgusių. Tardant įvykdavo įvairiausių ekzekucijų, kurioms buvo paskirtas ištisas kelių ha uždaras ir užmaskuotas laukas. Prie vienuolyno tvenkinio, ties kapų kerte, budeliams pabėgus rasta kruvinųjų tortūrų vieta. Čia auga keletas medžių, kurių vienas rastas smarkiai apsvilęs ir apjuostas geležiniu lanku, į kurį žmogus gali tilpti. Čia pat atkasti apdegę lavonai liudija, kad prie medžio prirakinti buvo deginami gyvi žmonės. Daugumas užkastųjų rasti prislėgti akmenimis, ir, gydytojo tvirtinimu, jie yra buvę gyvi užkasti. Dar kiti rasti nuo rankų nuluptomis odomis, nuskalpuotomis ar nurautomis galvomis. Nuluptos rankų odos ir skalpai bei apdegęs medis ir šiandien yra likę, ir žmonės būriais ateina prisiminti „laisvės", kuri jau žemėj buvo pragaru virtusi.

BURBIŠKIS

Liepos 29 d., sekmadienį, giedant tautos himną, buvo iškilmingai pakeltos lietuvių ir vokiečių tautinės vėliavos. Partizanų vardu mok. A. Grigas dėkojo vokiečių kariams už Lietuvos išlaisvinimą iš raudonojo teroro. Kun. Ig. Šaučiūnas savo trumpoj kalboj pažymėjo, kad už mūsų brangios Tėvynės išvadavimą turime labiausiai būti dėkingi Aukščiausiajam ir narsiajai vokiečių armijai.

A. Šatas paskaitė eilėraštį „Išlaisvintai Lietuvai". Po to — iškilmingos pamaldos, kuriose dalyvavo vokiečių kariai ir pilnutėlė bažnyčia žmonių.

Išvažiuojančius vokiečių karius mergaitės apkaišė gėlėmis.

KRONIKA

IŠ MINSKO GRIŽO TREMTINIŲ GELBĖJIMO EKSPEDICIJA

Iš Minsko jau yra sugrįžusi ekspedicija, kuri buvo išsiųsta padėti tremtiniams. Minsko pagalbos punktas liepos 18 dieną likviduotas, o Molodečnos ir dabar veikia. Ekspedicija visur naudojosi vokiečių karinės valdžios palankumu ir parama.

Rytoj apie ekspedicijos darbus parašysime plačiau.

APSKRIČIŲ GYDYTOJAI PRANEŠINĖJA APIE GYDYMO ĮSTAIGAS IR APKREČIAMĄSIAS LIGAS

Kaunas, VII. 19. ELTA. Visi apskričių gydytojai įpareigojami kartą per savaitę duoti centrui pranešimus apie savo apskrities gydymo įstaigų padėtį ir susirgimus infekcinėmis ligomis.

RAUDONOJO KRYŽIAUS ŽENKLU NAUDOJASI TIK L. RAUDONASIS KRYŽIUS

Kaunas, VII. 19. ELTA. Raudonojo Kryžiaus ženklu įstaigas žymėti gali tik Lietuvos Raudonojo Kryžiaus įstaigos. Visos kitos gydymo įstaigos, gydytojai ir vaistinės Raudonojo Kryžiaus ženklu naudotis negali.

K. M. S-BES PRANEŠIMAS KURO REIKALU

Kol bus suorganizuotas kurui pristatyti į Kauną transportas, nuo 1941. VII. 22 d. gyventojams leidžiama malkų atsargas susidaryti tik valgiui gaminti ir nedaugiau kaip po du erdm vienai virtuvei.

Malkos bus parduodamos tik pagal nustatytos formos pareiškimus, kurie gaunami visuose Butų Valdybos kontorose.

Malkų galima pirkti šiuose sandėliuose:

1. Gyvenantieji miesto centre ir Šančiuose gali pirkti Šančiuose, Švenčionių g. (už „Lietmedžio", prie Nemuno). Orderiai parduodami Ukrainiečių g. (buv. sporto aikštėj).
2. Žaliakalnio gyventojai — Šančiuose prie Tunelio. Malkų išvežimas per VI fortą. Orderiai parduodami vietoje.
3. Panemunės rajono gyventojai — Panemunėje, Birutės g. sandėlyje. Orderiai parduodami vietoje.

Kituose miesto rajonuose buvę malkų sandėliai bus atidaryti vėliau.

Kauno Miesto Savivaldybė

Į LAISVĘ
Redakcija — Kaunas, Duonelaičio 24, tel. 21414 ir 20530.
Administracija — Kaunas, Duonelaičio 24, tel. 26375 ir 22430.

ITALŲ, SUOMIŲ IR PRANCŪZŲ DIPLOMATAI IŠ MASKVOS VYKSTA Į ANKARĄ

ISTANBULAS. E. Į Karsą atvyko 28 italų ambasados Maskvoje nariai ir suomių pasiuntinybės nariai. Jie išvyko toliau į Ankarą. Apie 60 prancūzų ambasados Maskvoje narių yra Sovietų Sąjungoje pakeliui į sovietų turkų sieną, kur jie laukiami po 8 — 10 dienų.

SPROGO AMUNICIJOS TRAUKINYS

STOCKHOLMAS. E. „TT" agentūros žiniomis, Krylbo stotyje sprogo amunicijos traukinys. Žmonių aukų nebuvo, tačiau 12 žmonių buvo sužeista. Be to, visiškai sudegė greitasis traukinys, vykęs į Stockholmą ir sprogimo metu buvęs kaip tik Krylbo stotyje. Aplink stotį ir toliau esantiems namams buvo padaryta didelių nuostolių.

ISTANBULAS. E. Istanbule gautu pranešimu, Irako kareiviai į pietus nuo Bagdado susprogdino vieną svarbų anglų užimtą tiltą.

MADRIDAS. E. Ispanijos karo ministeris Varela, vyriausybės žinių pranešimu, pakeltas į generolo leitenanto laipsnį.

ASUNCIONAS. E. DNB praneša, kad vokiečių pasiuntinys Paragvajuje Dr. Hans Carl Buesingas sekmadienio vakare staiga mirė. Buesingas ėjo 62 metus.

„Žaibo" spaustuvė Kaune, Duonelaičio 24; tel. 26616

Tauta ir rašytojas

Kiekviena tauta yra sukūrusi mintinę literatūrą, vadinamą tautosaka. Toji literatūra buvo kuriama įvairiais laikais. Pagaliau tos literatūros net autoriai nežinomi. Tačiau iš mintinės literatūros palikimų galima spręsti, kad ji buvo kuriama aktyviaisiais laikais. Tautos lyrikas ar epikas geriausiai mokėjo išreikšti jausmus ir mintis, kurios interesavo visą tautą. Tai tenka pastebėti ir šiais laikais, nes tautosakos literatūra ir nežinomi autoriai pasisakė jautriausiais tautos klausimais.

Todėl čia lengva padaryti išvadą, kad dabartinė arba artimiausios ateities literatūra turės būti aktyvi. Drauge su literatūra turės būti aktyvus ir rašytojas. Kam gi kitam labiau turi rūpėti tautos reikalai, jos kultūra ir ateitis, negu rašytojui? Kas kitas taip glaudžiai yra susietas su tauta, kaip rašytojo žodžio menas? Visa tai yra ne kažkokia sentencija, bet loginė išvada. Jei, pvz., kas atimtų iš rašytojo tautos kalbos žodį, tai toji tauta nebeturėtų savo literatūros. Pagaliau, jei kas tautos kalbą pribertų barbarinių nesąmonių ar užverstų svetima sintakse, tai tokia tauta nebegalėtų atgimti be taurios rašytojo kūrybos. Be to, jei kas bet kuriai tautai galėtų pasakyti, kad ji yra tam tikra tauta, tačiau be savo tautosakos ir savo literatūros, tai tokia tauta būtų retenybė arba tiesiog unikumas. Tiesa, kai kuriais atžvilgiais tokia tauta gal labiau suinteresuotų, negu kitos tautos, tačiau tai tik būtų smalsumas, o ne rimtas dėmesys, nes kitos kultūros gėrybės sukuriamos žymiai greičiau, negu literatūros vertybės.

Mūsų naujaisiais laikais literatūros kūrybos laikas yra žymiai trumpesnis. Gyvenimo tempas nuostabiai stumia ir žodžio meną. Galimas dalykas, kad ir žodžio menas stumia patį gyvenimą. Visa tai yra funkcijos, kurios veikia viena kitą. Netektų apie tai kalbėti, jei neturėtume konkrečių faktų. Per daugiau kaip dvidešimt Lietuvos nepriklausomo gyvenimo metų lietuvių literatūra, žodžio menas, bendrinė kalba taip išaugo, kad to viso net visokios tariamos tarybinės laisvės nebūtų davusios nė per 100 metų. Visa tai nėra reikalo ir noro aiškinti, nes vargiai atsirastų skeptikų. Pagaliau, jei tokių atsirastų, tai tokio reiškinio nemokėtumėm nė tinkamai pavadinti. Pagaliau, nežinotume nė kur tokius ligonis reiktų gydyti, nes vienus išgydo ir laikas, o kitus — tik karsto lentos...

Todėl su tokiais skeptikais, kurie nusigręžtų nuo tautos troškimų, šiaip ar taip kalbėsime, būtų nepakeliui. Ne vien tuo atžvilgiu, bet dar ir tuo, kad tauta negalėjo keisti savo gražios arijų giminės, indoeuropėnų grupės kalbos į tarybinį žargoną. Nepakeliui dar ir todėl, kad lietuvių tautos žmonės buvo vežami iš tos žemės, kur jų tėvai per amžius gyveno. Nepakeliui kad ir lietuvių rašytojo tragedijos atžvilgiu, nes kam jis berašytų, jei tauta būtų išblaškyta, išžudyta, o Lietuva paliktų vien geografinė sąvoka.

Keista būtų dar ir tai, kad rašytojas mistų ragaišio kąsniu arbai kai kuriomis stalo nuotrupomis, kai tauta, kuriems jis skiria savo raštus, būtų prispausta, paniekinta, kankinama. Tenka neužmiršti ir to, kad tautos literatūrai gali atstovauti tik tos pačios tautos žmonės. O koks vargas yra apėmęs tautą, jei jos literatūrai atstovauja kitos tautos žmonės! Tačiau tokių pretenzijų net per vienerius tarybinio gyvenimo metus pastebėta labai daug. Tiesa, gal kas čia norėtų prikišti, kad mes tokio dalyko neišmanome, nes reikia būti materialistu dialektiku, kad nepainiotumėm tautos ir žmogaus, nes visi žmonės ir visos literatūros savo bendra verte esančios lygios. Bet vis dėlto, jei bendros vertės principai mus ir įtikintų, kitais klausimais mums atrodytų, kad lietuvių literatūrai gali atstovauti tik lietuviai, ukrainų — tik ukrainai, žydų tik žydai, bet ne antraip...

Tačiau panašaus atstovavimo nuotykio būta ir Lietuvoje. Tai atsitiko pirmąją karo dieną. Būdami santūrūs ir neturėdami pagiežos jausmo paminėsime tiek, kad lietuvių rašytojams panorėjo atstovauti tiesiog prašalaitis. Kadangi tai konkretus faktas, priminsime ir pavardę. Kažkoks Perelmanas sumanė parašyti, kaip įprasta buvo vadinti, drg. Stalinui telegramą. Ta telegrama turėjo būti ne bet kokia, o ištikimybės ir eo ipso... paramos telegrama. Mes nežinome ar „draugas" Stalinas tą dieną buvo linkęs gauti telegramą, gal jis buvo užimtas svarbesniais reikalais. Pagaliau nežinome, ar jis ją gavo, todėl kalbėsime tik apie žinomus faktus. — Tas pats Perelmanas pradėjo ieškoti negudrių žmonių, savo rūšies talkininkų, kurie padėtų telegramą nusiųsti. Tenka pabrėžti, kad vieną ar porą negudrių talkininkų jis rado. Todėl lankėsi pas kai kuriuos rašytojus ir reikalavo pasirašyti. Jie atsilankė net pas sergančius rašytojus. Jiems atrodė, kad niekas kitas negalės greičiau pasirašyti, kaip prie lovos prirakintas rašytojas. Tačiau šiuo konkrečiu nuotykiu susilaukta nepaprastos atsparos. Lietuvių rašytojas, nors ir sirgdamas, tačiau matydamas visą tarybinį siaubą, negalėjo sutikti pasirašyti. Tik gaila, kad tuo dalykai nepasibaigė. Mat, skelbiant viešai, reikėjo priskaičiuoti daugiau ir žymesnių pavardžių. Tuo labiau, kad tų pavardžių nesurinkta nė 10. Todėl perskaitytos pavardės ir tų, kurie nepasirašė ir nesutiko pasirašyti. Kitaip tariant, griebtasi įprasto klastos ir apgaulės metodo.

Kaip teko patirti, visa tai šiandien iškelta aikštėn ir išaiškinta. Tačiau pats nuotykis yra būdingas. Lietuvių tautos rašytojas pasiliko tautos riteris. Rašytojui rūpi bendra tautos gerovė, o ne atskira asmens laimė. Rašytojas negali būti laimingas, jei tauta kenčia. Rašytojas yra ne šalia tautos, bet su tauta. Ta prasme rašytojas iškyla labai aukštai ir jam atitenka viena svarbiųjų vietų. Tais atžvilgiais jam teks aktyviai pasireikšti ir tikresnėmis bei šviesesnėmis aplinkybėmis.

Liepos dvidešimt pirmoji

Lygiai prieš metus, 1940 m. liepos 21 d., Maskvoj sukomplektuotas vadinamasis Liaudies seimas „nutarė" paskelbti Lietuvą socialistine tarybų respublika ir „prašyti vadą ir mokytoją Staliną", kad priimtų Lietuvą į SSSR. Tatai buvo mūsų nepriklausomybės laidotuvių diktatas. Ši diena, be abejo, raudonųjų buvo numatyta paminėti su visu banaliuoju bolševikiniu patosu, o prievarta paradan suvarytos „liaudies masės" būtų turėjusios melagingai demonstruoti savo tarybinį džiaugsmą. Vokiečių armijos smūgio dėka ši prievartinė veidmainystė atkrito. Dar daugiau: didieji Vokietijos laimėjimai Rytuose, sutrupinę bolševikinį pavergėją, atidengė tą aiškų ir akivaizdų melą, kuriuo liepos 21 d. prieš metus buvo šlykščiai sufalsifikuota mūsų tautos valia. Liūdna šios dienos sukaktis kaip tik ir skatina pabrėžti tikrąją buvusios laisvos ir nūn vėl išlaisvintos tautos valią.

Aprūpintos senatvės pavyzdžiai

Tylomis ir nepastebėta praėjo vieno žinomo ir užsitarnavusio lietuvio — aušrininko ir varpininko Jono Kriaučiūno mirtis. Dar š. m. pradžioje teko jį matyti sergantį, karščiuojantį, bet nešantį paskutinį drabužį į Kauno „tolkučkę", kad galėtų nusipirkti duonos kąsnį, nes jo kuklioji pensija buvo atimta ir jis visai neturėjo iš ko gyventi.

Dėl savo senyvo amžiaus ir bado Jonas Kriaučiūnas visai neteko sveikatos ir š. m. pradžioje mirė badu...

Kitas, neblogesnis, Džugašvili demagogijos pavyzdys. Užsienių Reikalų Ministerijoje tarnavo vertėja ir prancūzų kalbos stilistė Juzė Zaleskienė, kuri prieš kelerius metus dėl senatvės (jau baigė 8 dešimtį) buvo išėjusi pensijon. Tačiau ir jai nuo š. m. sausio mėn. 1 d. buvo pensija nutraukta. Kadangi ji neturėjo jokių santaupų ir jąja rūpinosi pašaliniai žmonės, tai, nebegaudama pensijos, ji tuojau pradėjo badauti. O neturinčia lėšų ja niekas nesirūpino. Netrukus ji buvo rasta savo šaltame nekūrentame kambaryje **mirusi badu.** Buvo ligota ir pati iš lovos nebeišlipdavo, todėl ir pagalbos negalėjo prisišaukti.

Tai tik pora „aprūpintos" senatvės pavyzdžių. Taip tatai bolševikai gerbia užsitarnavusius senuosius, kurie auklėjo jaunąją kartą ir ją paruošė gyvenimui.

V. V.

Masinė demonstracija Paryžiuj prieš bolševizmą

PARYŽIUS. VII. 19 ELTA. Penktadienio vakare d'Hiverio velodrome įvyko masinės demonstracijos, skirtos prancūzų legionui, vykstančiam į kovą su bolševizmu. Milžiniška susirinkimų salė buvo gausiai išpuošta prancūzų vėliavomis ir šūkiais, nukreiptais prieš bolševizmą. Įvairių politinių grupių vadai pasakė kalbas, kurios buvo nutraukiamos minios pritarimo šūkiais. Doatas ir Doriot reikalavo oficialios paramos legionui, kadangi, jų žodžiais, „Prancūzija, metams praėjus po jos pralaimėjimo, neturi praleisti didelės istorinės progos dalyvauti naujosios Europos atstatyme. Doriot kovą su bolševizmu pavadino Europos uždaviniu, nuo kurio Prancūzija neturi pasišalinti. Smarkūs pritarimo šūkiai kilo pareikalavus kovą su bolševizmu ir žydišku anglų saksų kapitalizmu vesti iki sunaikinimo. Susirinkimas praėjo be kokių nors įvykių arba mėginimų trukdyti.

ROMA. VII-20. ELTA. Praėjusią naktį ties Como įvykusioje traukinio katastrofoje 11 žmonių užmušta ir apie 50 žmonių sužeista. Vienas keleivinis traukinys, vežęs apie 700 darbininkų, geležinkelių sankryžoje susidūrė su priešais važiavusiu prekiniu traukiniu. Ant vieno prekinio vagono įrengtas keltuvas atsimušė į darbininkų traukinio vagoną. Traukinys buvo išmestas iš vėžių ir apvirtęs sudužo.

AMSTERDAMAS. E. Londono radijas praneša iš Silmos, kad gen. Wevellis įsteigė „patariamąją gynimosi tarybą".

DIDŽIULIS GAISRAS SEVILIJOJE

SEVILIJA. VII. 21. ELTA. Vakar viename butelių fabrike kilo gaisras, kuris labai greit išsiplėtė. Buvo pavojaus, kad visas miesto kvartalas bus ugnies sunaikintas. Be Sevilijos gaisrininkų gaisro gesinti atvyko gaisrininkai Cadizo ir šiaip daug savanorių. Tik po penkių įtempto darbo valandų pasisekė gaisrą lokalizuoti. Gaisro padarytų nuostolių didumas kol kas dar nenustatytas. Be fabriko senelių prieglaudos ir vieno didelio gyvenamo namo ugnis sunaikino vienus rūmus iš Karolio IV laikų.

Dariaus ir Girėno palaikai perkelti į anatomikumo koplytėlę

KAUNAS. VII. 20. ELTA. Mūsų pirmųjų Atlanto nugalėtojų — Dariaus ir Girėno — palaikai šiuo metu paimti iš jiems pastatyto Kauno kapinėse mauzoliejaus ir laikinai perkelti į V. D. Universiteto anatomikumo koplytėlę, kadangi, kaip pasirodė, mauzoliejuje labai drėgna ir palaikai gali sugesti.

Atitinkamos įstaigos susirūpinusios jų palaikams rasti tinkamą vietą ir apsaugoti juos nuo galimo sugedimo. Tuo reikalu buvo sukviestas pasitarimas, kuriame nutarta kreiptis į mūsų dvasinę vyresnybę ir prašyti sutikimo tuo tarpu Dariaus ir Girėno palaikus priglausti vienoje kurioje nors Kauno bažnyčios koplyčioje.

Rūpinamasi taip pat užbaigti Dariui ir Girėnui pradėtą statyti Vytauto kalne paminklą. Prie buv. Lietuvos aero klubo buvo daug vertingų drąsaus lietuvių lakūnų žygio per Atlantą eksponatų, kurie, klubą perėmus komjaunuoliams, buvo negailestingai išmėtyti. Dabar visi šie eksponatai surenkami ir tvarkomi.

Lietuvos ūkininkai visu uolumu griebėsi darbo

Derlius šiemet bus neblogas

Praėjusieji siaubo, kančių ir nepaprasto klaikumo metai visiems padoriems lietuviams visą gyvenimą neišnyks iš atminties. Palygintį trumpas buvo bolševikų viešpatavimo laikas — vieneri metai ir aštuonios dienos — tačiau kiek kančių, klaikumo ir šlykštumo teko pergyventi. Tie vieneri metai atrodė dešimtmečius ištįsę. Raudonasis teroras su žmonių medžioklėmis, išvežimais ir, apskritai, visas bolševikiškai žydiškas chaosas spėjo pražysti visais savo žiedais. O kas būtų buvę dar po metų, kitų? Kas būtų likę iš Lietuvos?

Bolševistiniam terorui siautėjant, visų tikrų lietuvių akys krypo į Vakarus, į galingąjį mūsų kaimyną — Didžiąją Vokietiją, nes tik ji galėjo mus išlaisvinti iš tokios baisios aziatiškos vergijos, kokios iki tolei pasauly tikrai nėra buvę. Iš kitur jokios pagalbos nebuvo galima tikėtis sulaukti.

Nenuostabu, kad ir mūsų ūkininkai, kurie anksčiau mažiau tesidomėjo tarptautine politika, per praėjusius metus gaudyte gaudė kiekvieną žinią ir su nepaprastu nekantrumu laukė, kuomet gi bus sugriautas didžiausias pasauly melo babelis — Maskvos kominternas ir visa komunistų (bolševikų) partija. Kiek per praėjusius metus iškentėjo darbštesnieji, pasituriau gyvenę ūkininkai, kiek jiems teko išgirsti gąsdinimų, pravardžiavimų „buožėmis", „kulokais", neįmanoma ir aprašyti. Nepaprastai bolševikiniu „rojumi" nusivylė ir tie mažiau pasiturį ūkininkai, kurių vienas kitas lengvabūdiškai iš pradžių buvo patikėjęs, kad bolševikinėj santvarkoj prasidėsiąs geresnis gyvenimas. Visa tokia bolševikinė propaganda pasirodė tesąs tik muilo burbulas, nes realus gyvenimas rodė visai ką kita — tikrai aziatišką žiaurumą, nepaprastą biurokratizmą, popierizmą, visur didžiausią chaosą, didelį krašto alinimą ir bendrą visuotinį skurdėjimą.

Persekiojimų, priespaudos ir krašto alinimo bangos ėjo viena po kitos. Anksčiau pavasarį daugelį stambesniųjų ūkininkų nepaprastai išvargino nežmoniškos grūdų pyliavos. Keliai nepaprastai pabiurę, šlapia, o čia įsakymas gabent po keliasdešimt, o kai kuriems ir kelis šimtus centnerių grūdų. Vežti juos tenka už keliolikos ar keliasdešimt kilometrų į valdžios sandėlius. Po kaimus lakstо miestelių komjaunuoliai, kompartijos veikėjai ir visaip gąsdina ir terorizuoja žmones, kad grūdai iki nustatyto termino būtų pristatyti. Dantis sukandę dar šiaip taip galėjo šį įsakymą įvykdyti tie ūkininkai, kurie turėjo savų grūdų, bet nemaža jų grūdus buvo pardavę anksčiau arba sušėrę gyvuliams. Tokiems ūkininkams reikalaujamus centnerius teko pirkti pas smulkesnius ūkininkus ir mokėti už juos po 30—40 rublių, o nuvežus atiduoti juos po 4-5 rublius už centnerį. Nemaža ūkininkų dalis vis tiek visos nustatytos grūdų normos pristatyti nepajėgė, ir jiems buvo iškeltos bylos — nubausti nemažomis piniginėmis baudomis arba keleriems metams pasodinti į kalėjimus. Rudenį gi būtų prasidėjusios dar stambesnės pyliavos. Drakoniški įsakai jau buvo paskelbti...

Apskritai, visa bolševikų politika siekė tik vieno tikslo — Lietuva turinti kuo skubiausiai „pasivyti kitas toli socializmo keliu pažengusias sovietines respublikas, kas, į paprastą kalbą išvertus, reiškia — nuskursti lygiai taip pat, kaip jos buvo nuskurdusios. Mokėti taip sistemingai griauti ūkinį gyvenimą, kaip bolševikai mokėjo, tikrai dideli gabumai. Šioj srity jie yra nepakeičiami specialistai, ir niekas kitas jiems prilygti negali.

—o—

— Tačiau pačios baisiosios dienos atėjo, kai prasidėjo žmonių gaudymas ir vežimas, — pasakoja vienas Rytų Aukštaitijos ūkininkas. — Tuomet darbas tiesiog kriste krito iš rankų, niekas nebenorėjo nieko dirbti. Visi vaikščiojo kaip apmirę, nes niekas nežinojo, kada jo eilė ateis. Daugumas mūsų slapstėsi miškuose, rugiuose, retas tedrįsdavo nakvoti namie. Paniką dar labiau kėlė bolševikų pataikūnų skleidžiamos žinios, kad iš to kaimo būsią dar išgabenta tiek šeimų, iš kito tiek ir t.t. Nežinia, kas būtų buvę, kaip reikėję gyventi, jei nebūtų kilęs karas ir pakrikusios bolševikų ir žydų gaujos nebūtų išbėgusios į savo „rojų".

Tikrai, ta savaitė — nuo birželio 14 iki 22 d. — yra vienas baisiausių Lietuvos istorijos laikotarpių. Ji liks istorijoj žinoma, kaip nepaprasto bolševikų teroro savaitė.

Tačiau, tokiais sunkiais momentais padidėja ir žmonių pasiryžimas, atsparumas. Miškuose besislapstą vyrai, susiradę ginklų ir susibūrę į būrius, pasiryžo neleisti savęs suimti ir išvežti. Anykščių apylinkėj jau nuo birželio 14 d. ypač aktyviai veikė Niūronių kaimo vyrai, Biliūno vadovaujami. Iš nemažų apylinkės miškų jie kelis kartus apšaudė į Niūronis bandžiusius važiuoti čekistų sunkvežimius ir tie, nieko nepešę, kelis kartus grįžo atgal. Per vieną tokį susišaudymą buvo sužeistas vienas Anykščių milicininkas. Karui prasidėjus prie Niūronių vyrų prisidėjo dar ir kitų aplinkinių kaimų energingesni vyrai, ir susidaręs nemažas būrys gana plačiai veikė.

— Buvom pasiryžę viskam, — pareiškė jų vadas Biliūnas, — nes gyventi bolševikinėj santvarkoj nebebuvo galima. Pilna krūtine laisvai atsikvėpėm, kai sužinojom, kad birželio 22 d. Vokietijos armija pradėjo savo kilnųjį žygį prieš raudonąjį siaubą. Pajutom, kad mums vėl užteka naujas gyvenimas. Tuomet mūsų veikla dar labiau pagyvėjo.

—o—

Plačios Rytų Aukštaitijos apylinkės šio karo liko beveik visai nepaliestos. Anykščiai, Debeikiai, Svedasai, Taujėnai liko visai sveiki, nebuvo juose sugriautas nė vienas namas. Kovarske ir Leliūnuose sudegę po keletą namų. Utena taip pat beveik visiškai nenukentėjo.

Npaprastai entuziastingai aukštaičiai pasitiko atžygiavusius Vokietijos kareivius. Moterys su gėlėmis, pieno kibirais ir kiaušinių krepšeliais skubėjo prie vieškelių, norėdamos papuošti ir pavaišinti vokiečių kareivius ir tuo būdu išreikšti savo padėką už išlaisvinimą iš bolševikinės vergijos. Visiems labai gražų įspūdį padarė vokiečių kareivių mandagumas, korektiškumas, tvarka ir apsiginklavimas.

Bolševikų suardytas gyvenimas dabar visur sparčiai grįžta į normalias savo vėžes. Nežiūrint bolševikų priespaudos, Aukštaitijoj visi laukai yra užsėti, ir atrodo, kad šiemet derlius daugelyje vietų bus geresnis negu vidutinis. Šiemet geriau užderėjo dobilai, tad bus daugiau gyvuliams pašaro ir reikia tikėtis, kad netrukus Lietuvos gyvulininkystė pasieks tą patį lygį, koks buvo prieš bolševikų invaziją.

Dabar jau visai baigiama šienapiūtė ir netrukus prasidės rugiapiūtė, nes rugiai, kurie šiemet taip pat nėra blogi, jau baluoja.

Lietuvos ūkininkai, visa krūtine atsikvėpę laisvės oro, visu uolumu griebėsi darbo, ir plačiuose Lietuvos laukuose vėl verda normalus darbas.

BL.